

КАЛЕЙДОСКОП

- Відбувся черговий візит української делегації з питань експортного контролю до Міністерства економіки та технологій Німеччини **2**
- Відбулася робоча зустріч представників Держекспортконтролю з представником Шведської служби ядерної інспекції (Swedish Nuclear Power Inspectorate) **2**
- Віктор Ющенко відібрав у "Таско-Експорт" повноваження спецекаспорттера **3**
- Прем'єр-міністр Франції ініціював створення Комісії з експорту озброєнь **3**
- Китайська народна армія модернізується, і ми в рамках існуючих міжнародних правил поставляємо туди українську спецтехніку - Посол України в КНР **3**
- До кінця 2007 р. підприємство "Таско-Експорт" має намір укласти ряд контрактів на суму близько \$300 млн. - глава "Таско-Експорт" **4**
- Україна приєдналася до санкцій РБ ООН проти Ірану. **5**
- Кабмін має намір розширити права підприємств ОПК при експорті їх продукції - В.Янукович **5**
- В 2006 р. у Болгарії було видано 352 дозволи на імпорту зброї з Франції, Італії і України . . **5**
- Відбулось чергове засідання Міжвідомчої комісії з політики ВТС та експортного контролю при РНБО **6**
- Представники уряду Шрі-Ланки відвідають Україну, у зв'язку з розслідуванням обставин поставки літаків МіГ-27 **6**
- ДП "Новатор" не має держзамовлень і тому в значній мірі залежить від поставок до Росії, Індії і Китаю **7**
- Україна надає допомогу в ремонті авіадвигунів, літаків, блоків і агрегатів для ряду авіапідприємств КНР **8**
- Українські митники присікли контрабанду запчастин до танкової техніки до Словаччини . . **8**
- ДК "Укрспецекспорт" отримав право на трансфер технологій **9**
- Експортні контракти ДП "Завод ім. Малишева" йдуть через "Укрспецекспорт", "Таско-Експорт" і напряму - гендиректор заводу **9**

ПРОБЛЕМА

- Михайло Самусь
Прихований успіх **10**

ГРОМАДСЬКІСТЬ

- Людмила Чечеюк
Громадська рада працює **12**

ТОЧКА ЗОРУ

- Д-р П. Холтом
Від скандалів до поглибленого розгляду:
яка інформація з передач озброєнь має бути відкрита для громадськості? **14**

АКТУАЛЬНО

- Сергій Згурець
Чи потрібен ДЗЗСЕ? **16**

ТЕНДЕНЦІЯ

- Хелен Клоуз
Ліквідація Організації з експорту оборонних послуг:
вірне рішення або чергова реорганізація? **18**

ДОСВІД

- **Парламентський нагляд:**
система Великої Британії **21**

ОФІЦІЙНО

- **Положення про Державну службу експортного контролю України** **21**

ТРАНСПАРЕНТНІСТЬ

- **І знову статистика** **29**

ЗВОРОТНІЙ ЗВ'ЯЗОК

- **Запитуйте - відповідаємо** **32**

Вісник Експортного Контролю України

Журнал Науково-Технічного центру експорту та імпорту спеціальних технологій, техніки та матеріалів та Центру Досліджень Армії, Конверсії та Роззброєння
Керівник проекту – **Олександр Сівер**, співкерівники проекту – **Валентин Бадрак, Сергій Згурець**,
Головний редактор – **Михайло Самусь**,
Дизайн-проект – **Марк Канарский, Defense Express Design**

Журнал розповсюджується безкоштовно серед організацій та установ, що професійно займаються проблематикою експортного контролю. При використанні матеріалів послання на «Вісник Експортного Контролю» обов'язкове. За дозволом на цитування та передрук матеріалів звертатися до редакції. Погляди та думки авторів можуть не співпадати з точкою зору редакції або спонсора. Видання здійснюється за фінансовою підтримкою Державного департаменту США за Програмою допомоги в галузі експортного контролю та прикордонної безпеки (EXBS) та відділу з питань політики експортного контролю та співробітництва при Національній адміністрації ядерної безпеки Міністерства енергетики США. Виходить 4 рази на рік. Видається українською та англійською мовами. Наклад 400 примірників.

Адреса редакції: 04080, м. Київ, вул. Фрунзе 19-21, Тел.(38 044) 462-55-55, Факс (38 044) 463-71-47
e-mail: vestnik@ntc.kiev.ua **web -сторінка:** www.ntc.kiev.ua, www.defense-ua.com

ВІДБУВСЯ ЧЕРГОВИЙ ВІЗИТ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕЛЕГАЦІЇ З ПИТАНЬ ЕКСПОРТНОГО КОНТРОЛЮ ДО МІНІСТЕРСТВА ЕКОНОМІКИ ТА ТЕХНОЛОГІЙ НІМЕЧЧИНИ

Черговий візит делегації України до Федерального бюро економіки та експортного контролю Німеччини (BAFA) відбувся 13 - 17 серпня 2007 року. Метою візиту був подальший розвиток співпраці України з Європейським Союзом з питань нерозповсюдження та удосконалення системи державного експортного контролю за міжнародними передачами товарів подвійного використання. До складу делегації увійшли представники Державної служби експортного контролю України, Науково-технічного центру експорту та імпорту спеціальних технологій, техніки та матеріалів, Інституту ядерних досліджень Національної академії наук України, Державного конструкторського бюро "Південне" ім. Янгеля, НТК "Електронприлад", Національного медичного університету ім. О.О. Богомольця

Програмою візиту передбачалось ознайомлення з практикою підготовки, імплементації та застосування єдиного контрольного списку товарів подвійного використання ЄС, а також представлення результатів перекладу та порівняльного аналізу національних списків товарів подвійного використання, що підлягають експортному контролю, зі списком ЄС. Крім того, було зроблено презентацію попереднього проекту українського варіанту єдиного контрольного списку.

У своїх презентаціях представники BAFA стисло розповіли історію формування та поетапного переходу на єдиний контрольний європейський список товарів подвійного використання та представили інформацію щодо

національного контрольного списку Німеччини. Було зазначено, що експерти BAFA, паралельно зі списком ЄС, використовують для процедури ліцензування та звітності списки режимів експортного контролю.

Під час зустрічі німецькою стороною були надані відповіді на запитання щодо імплементації контрольних списків товарів подвійного використання режимів експортного контролю Австралійська група, Група ядерних постачальників, Режим контролю за ракетними технологіями, Вассенаарська домовленість, які виникли у експертів делегації України під час перекладу списку ЄС на українську мову та проведення порівняльного аналізу.

Українською стороною була представлена порівняльна таблиця контрольних списків ЄС та України, де були висвітлені відмінності списків товарів подвійного використання України та єдиного контрольного списку товарів подвійного використання ЄС. ■

ВІДБУЛАСЯ РОБОЧА ЗУСТРІЧ ПРЕДСТАВНИКІВ ДЕРЖЕКСПОРТКОНТРОЛ Ю З ПРЕДСТАВНИКОМ ШВЕДСЬКОЇ СЛУЖБИ ЯДЕРНОЇ ІНСПЕКЦІЇ (SWEDISH NUCLEAR POWER INSPECTORATE)

6 вересня 2007 року відбулася робоча зустріч представників Держекспортконтролю з представником Шведської служби ядерної інспекції (Swedish Nuclear Power Inspectorate) пані Анне-Шарлотте Меррел Веттервік, на якій були обговоренні результати співпраці в галузі експортного контролю за період з грудня 2003 р. по червень 2007 р.

В ході зустрічі були окреслені напрямки подальшого співробітництва з питань адаптації законодавства

України до норм ЄС, процедури надання дозвільних документів, правозастосування, а також продовження співпраці у сфері розвитку засобів інформування українського суспільства щодо актуальних проблем міжнародної безпеки, боротьби з тероризмом та нерозповсюдженням зброї масового знищення. ■

ВІКТОР ЮЩЕНКО ВІДІБРАВ У "ТАСКО-ЕКСПОРТ" ПОВНОВАЖЕННЯ СПЕЦЕКСПОРТЕРА

Президент України Віктор Ющенко 13 липня видав указ про припинення дії постанови Кабінету міністрів від 11 липня 2007 р., відібравши, таким чином, у компанії "Таско-експорт" повноваження спецекспортера зброї.

В указі №707/2007 "Про припинення дії постанови Кабінету Міністрів України від 11 липня 2007 г." вказується, що постановою №895 Кабмін уповноважив держпідприємство "Зовнішньоторговельна фірма "Таско-експорт"" займатися діяльністю, пов'язаною "із забезпеченням національної безпеки і оборони держави", здійснювати "в повному обсязі" експорт і імпорт товарів військового призначення і товарів, які несуть відомості, що "представляють державну таємницю".

Директор Центру досліджень армії, конверсії і роззброєння Валентин Бадрак знайшов дії В. Ющенко абсолютно зрозумілими. "Своїм указом Президент фактично підтвердив, що уряд створював паралельну систему військово-технічного співробітництва. Глава держави чітко дав зрозуміти, що він проти демонополізації торгівлі озброєннями на Україні", відзначив експерт.

Як вже повідомляв Defense Express, 11 липня 2007 р. рішенням Кабінету Міністрів були розширені повноваження спецекспортера

держпідприємства "Зовнішньоторговельна фірма "Таско-експорт". У липні в Мінпромполітики заявляли, що "Таско-експорт" створювався як альтернатива "Укрспецекспорту". "Не можна, щоб існувала монополія в країні. Підприємство, переговоривши з тим і іншим посередниками, зможе обрати вигідніші для себе умови. Існування "Таско-експорту" дає конкуренцію і можливість вибору", відзначив перший заміністра промислової політики Володимир Рижов. ■

(За матеріалами Defense Express)

ПРЕМ'ЄР-МІНІСТР ФРАНЦІЇ ІНІЦІУВАВ СТВОРЕННЯ КОМІСІЇ З ЕКСПОРТУ ОЗБРОЄНЬ

Новий уряд Франції має намір створити комісію, для того, щоб сприяти експорту зброї, заявив 28.08.2007 р. прем'єр-міністр Франсуа Фійон на зустрічі з послами Франції. Як передає агентство Associated Press, прем'єр, призначений новим президентом країни Ніколя Саркозі всього два місяці тому, повідомив, що французький експорт зброї зіткнувся з серйозною конкуренцією, яка стає все більш багатоманітною. "Франція не повинна допустити ослаблення своїх позицій", - зазначив він. ■

КИТАЙСЬКА НАРОДНА АРМІЯ МОДЕРНІЗУЄТЬСЯ, І МИ В РАМКАХ ІСНУЮЧИХ МІЖНАРОДНИХ ПРАВИЛ ПОСТАВЛЯЄМО ТУДИ УКРАЇНСЬКУ СПЕЦТЕХНІКУ - ПОСОЛ УКРАЇНИ В КНР

"Китайська народна армія модернізується, і ми в рамках існуючих міжнародних правил поставляємо туди українську спец-

техніку", - заявив в інтерв'ю виданню "День" від 1 вересня 2007 р. Надзвичайний і Повноважний Посол України в Китайській Народній Республіці і за сумісництвом в Монголії Сергій Камишев. Він підкреслив: "Слід нагадати, що Китай - це наш старий ринок. У нас немає проблеми там, де працюють наші старі державні компанії, такі, як "Укрспецекспорт". Китайська народна армія модернізується, і ми в рамках існуючих міжнародних правил поставляємо туди українську спецтехніку. Цей сегмент працює. Що стосується авіації, можу сказати, нещодавно в українській пресі було повідомлення, що на виставці "МАКС-2007" в Москві китайці запропонували купити акції АНТК ім. Антонова".

При цьому він уточнив, що "сьогодні виробники китайської авіабудівної галузі схилиються до того, щоб саме з Україною робити великий проект з проектування і виробництва нового вантажного літака". Відповідаючи на уточнююче запитання видання "День" про те, чи йде мова про Ан-70, С.Камишев відзначив: "Ні, це не буде Ан-70, а китайський проект з використанням українських технологій. Місяць тому я зустрівся з президентом найкрупнішого китайського виробника літаків AVIC-1, який розповів мені, що китайська сторона зацікавлена в закупівлі у нас літака Ан-140 разом з технологією і авіаскладальним заводом. Це був би дуже хороший проект, тому що сьогодні Китай, купуючи сотні літаків Boeing, і, починаючи збирання літаків Airbus у себе в Цяньзіні, все одно відчуває дефіцит регіональних літаків. Сьогодні підіймаються китайські міста, в яких живе 1-2 млн. людей, а це, за китайськими масштабами, невеликі міста. Але вони потребують авіасполучення. І ось тут знадобляться наші "Антонови". ■

ДО КІНЦЯ 2007 Р. ПІДПРИЄМСТВО "ТАСКО- ЕКСПОРТ" МАЄ НАМІР УКЛАСТИ РЯД КОНТРАКТІВ НА СУМУ БЛИЗЬКО \$300 МЛН. - ГЛАВА "ТАСКО-ЕКСПОРТ"

До кінця року підприємство "ТАСКО-експорт" має намір укласти ряд контрактів на суму близько \$300 млн. Про це заявив в інтерв'ю виданню "Коммерсант" від 3 вересня 2007 р. глава "ТАСКО-експорт" Олег Попов. Він уточнив: "Раніше наша компанія займалася вузьким спектром робіт, орієнтуючись в основному на Індію. Зараз ми розширюємо географію партнерів і готуємо ряд контрактів з державами від Північної Америки до Південно-східної Азії включно. Ми сподіваємося, що об'єм контрактів, які ми укладемо цього року, перевищить \$300 млн. Зокрема, ми працюємо над угодою з міністерством оборони США. З цією державою ми співробітничали дуже давно, починаючи з Sea Launch ("Морський старт"). Зараз з компанією Boeing обговорюється питання спільної роботи за програмою сухопутного і повітряного старту".

При цьому, відповідаючи на питання видання, чи збирається "ТАСКО-експорт" шукати нові ринки збуту, наприклад, пробиватися на ринок Венесуели, О.Попов підкреслив: "В Україні Венесуела знаходиться в списку країн, з якими не рекомендується працювати у сфері поставок зброї. Не слід плутати Росію і Україну. У політиці важливою є сила. За "Рособоронекспортом" стоїть вся потужність уряду Росії. Нам же просто не дозволять робити те, що комусь може не сподобатися. Ми це чітко розуміємо і знаємо своє місце".

Окремо глава "ТАСКО-експорт" підкреслив, що "нас дуже цікавить розробка нових зразків зброї. Багато елементів систем ППО, у тому числі і російського виробництва, створюють-

ся у нас. У ряді випадків ці комплектуючі - кращі в світі. Але наші учені можуть ще більше. Вони здатні створювати новітні системи". ■

УКРАЇНА ПРИЄДНАЛАСЯ ДО САНКЦІЙ РБ ООН ПРОТИ ІРАНУ

Україна приєдналася до санкцій Ради Безпеки Організації Об'єднаних Націй (ООН) відносно Ірану. Про це повідомив 5 вересня 2007 р. журналістам міністр закордонних справ України Арсеній Яценюк після ухвалення такого рішення на засіданні уряду. За його словами, вводиться заборона на експорт до Ірану продукції і послуг, які можуть використовуватися у військовій ядерній програмі.

В кінці грудня 2006 р. Рада Безпеки ООН одноголосно проголосувала за введення санкцій проти Ірану у зв'язку з його відмовою закрити програму зі збагачення урану.

Санкції включають заборону на імпорт до Ірану і експорт з цієї країни ядерних матеріалів і технологій. Крім того, документ передбачає заморожування іноземних активів ряду іранських організацій і приватних осіб. ■

(За матеріалами Defense Express)

КАБМІН МАЄ НАМІР РОЗШИРИТИ ПРАВА ПІДПРИЄМСТВ ОПК ПРИ ЕКСПОРТІ ЇХ ПРОДУКЦІЇ - В.ЯНУКОВИЧ

Кабінет Міністрів має намір розширити права підприємств оборонно-промислового комплексу при експорті їх продукції. Про це 6 вересня 2007 р. на прес-конференції заявив Прем'єр-міністр Віктор Янукович.

"Ми повинні розширити права і дати можливість таким підприємствам пра-

цювати на зовнішніх ринках", - сказав глава уряду, акцентувавши увагу на потребі надання таким підприємства можливості здійснювати власну політику при випуску їх продукції і її експорті. За його словами, більше 90% своєї продукції підприємства ОПК виробляють на експорт і "державна політика повинна сприяти цьому". ■

(За матеріалами Defense Express)

В 2006 Р. У БОЛГАРІЇ БУЛО ВИДАНО 352 ДОЗВОЛИ НА ІМПОРТ ЗБРОЇ З ФРАНЦІЇ, ІТАЛІЇ І УКРАЇНИ

Протягом 2006 р. Міжвідомча комісія з контролю за експортом і нерозповсюдженням зброї масового ураження Болгарії спільно з міністерством оборони цієї країни видали 352 дозволи на імпорт зброї з Франції, Італії і України. Про це йдеться в річному звіті Комісії, який був заслуханий членами болгарського уряду 5 вересня.

Серед імпортованих виробів - літаки і устаткування до них, наземні транспортні засоби, необхідні для модернізації болгарських збройних сил.

409 дозволів було видано на експорт зброї, в основному в Сполучені Штати і Німеччину. Більшість і експорту торкалася амуніції, стрілецької зброї і його складових. 31 дозвіл торкався експорту товарів і технологій подвійного призначення.

У Болгарії упроваджується дворівнева система контролю за експортом озброєнь. У 2007 р., передає агентство, Болгарія подала дані про експорт озброєнь в Єврокомісію і Раду Європи. Таким чином, ця країна забезпечила ЄС детальною інформацією про імпорт і експорт звичних озброєнь, як того вимагають узяті нею міжнародні зобов'язання. ■

(За матеріалами Defense Express)

ВІДБУЛОСЬ ЧЕРГОВЕ ЗАСІДАННЯ МІЖВІДОМЧОЇ КОМІСІЇ З ПОЛІТИКИ ВТС ТА ЕКСПОРТНОГО КОНТРОЛЮ ПРИ РНБО

11 вересня 2007 року відбулося четверте засідання Міжвідомчої комісії з політики військово-технічного співробітництва та експортного контролю при Раді національної безпеки і оборони України. Головував на засіданні заступник Міністра закордонних справ України, заступник Голови Комісії Веселовський А.І.

Учасниками засідання проаналізовано та підтримано Звіт про обсяги міжнародних передач окремих категорій озброєнь, здійснених Україною у 2006 році, підготовлений для оприлюднення у засобах масової інформації. Було приділено увагу питанням стосовно державної підтримки співробітництва України з іноземними державами. При цьому було підтримано ініціативи зацікавлених міністерств щодо створення з окремими країнами Європи, Африки та Південної Америки нормативно-правової бази у сфері ВТС.

Комісія приділила також увагу питанню діяльності двосторонніх міжурядових комісій у військово-технічній сфері. Було розглянуто та підтримано пропозиції Мінпромполітики щодо перегляду та оновлення нормативно-правових документів, що стосуються кооперації українських підприємств оборонної галузі з російськими партнерами.

Комісія розглянула та підтримала пропозиції Держекспортконтролю стосовно надання низці підприємств України повноважень на право здійснення експорту товарів військового призначення власного виробництва та імпорту товарів військового призначення для потреб власного виробництва. Було також розглянуто та надано відповідні рекомендації на

пропозиції Держекспортконтролю щодо надання дозвільних документів суб'єктам здійснення міжнародних передач товарів військового призначення та подвійного використання на проведення переговорів, здійснення експорту/імпорту "чутливих" товарів до/з низки країн.

Крім того, члени Комісії підтримали низку змін до проектів постанов Кабінету Міністрів України, які спрямовані на удосконалення системи державного експортного контролю за міжнародними передачами товарів військового призначення і товарів подвійного використання. ■

ПРЕДСТАВНИКИ УРЯДУ ШРІ-ЛАНКИ ВІДВІДАЮТЬ УКРАЇНУ, У ЗВ'ЯЗКУ З РОЗСЛІДУВАННЯМ ОБСТАВИН ПОСТАВКИ ЛІТАКІВ МІГ-27

Представники комітету з боротьби з корупцією уряду Шрі-Ланки найближчим часом відвідають Україну і Великобританію, у зв'язку з розслідуванням обставин операції про поставку українських літаків МіГ-27 для ВПС Шрі-Ланки. Про це повідомила шріланкійська газета Daily Mirror.

"Урядовці відвідають Україну і Великобританію, отримають свідчення представників повноважних відомств, а також документи, пов'язані з купівлею-продажем МіГ-27", - зокрема заявив представник комітету з боротьби з корупцією. За його словами, розслідування темної операції повинне бути прозорим. На даний момент тамтешні слідчі мають в своєму розпорядженні тільки документи, вилучені у ВПС Шрі-Ланки. Точні терміни завершення слідства урядовець назвати не зміг. При цьому розслідування було почате за розпорядженням президента країни Махінда Раджапаксе після зви-

нувачень з боку ЗМІ і опозиційних партій в корупції при реалізації одного з найкрупніших оборонних контрактів в історії Шрі-Ланки.

Як раніше повідомляв Defense Express, в грудні 2006 р. шрі-ланкійська газета The Sunday Times опублікувала статтю, в якій йшлося про порушення в ході реалізації контракту між Україною і Шрі-Ланкою щодо покупки винищувачів-бомбардувальників МіГ-27. Зокрема, в матеріалі указувалося, що контракт між урядом Шрі-Ланки і фірмою "Укрінмаш" (дочірнє підприємство "Укрспецекспорту") був підписаний як контракт між урядами (G-to-G). Такий характер контракту має на увазі виключення процедури тендеру і нижчу ціну на техніку, що закупляється. Але за день до підписання контракту, 27 липня, шрі-ланкійське державне TOB Lanka Logistics and Technologies Limited, створене за ініціативою міністра оборони Готабхайа Раджапакса, одержало повноваження щодо закупівлі всіх озброєнь і військової техніки для збройних сил Шрі-Ланки. За задумом міністра, прибуток, одержаний цією компанією, повинен бути направлений на потреби військовослужбовців. За інформацією The Sunday Times, в міноборони Шрі-Ланки відсутня детальна інформація про цю компанію, проте, як повідомляє видання, операція з придбання українських МіГ-27 була пролобійована крупними дипломатами.

На думку The Sunday Times, участь в операції Lanka Logistics and Technologies Limited різко збільшила вартість МіГ-27. За інформацією, якою володіє шрі-ланкійська газета, це був вже третій контракт щодо закупівлі українських МіГ-27. Перший був підписаний 25 травня 2000 р., коли в Україні були закуплені 4 МіГ-27 по \$1,75 млн. кожен. Другий контракт був підписаний 24 жовтня 2000 р. і передбачав покуп-

ку двох МіГ-27 по \$1,6 млн. кожен і МіГ-23УБ за \$900 тис. Операція, укладена в липні 2006 р. припускала поставку з України чотирьох МіГ-27 по \$2 млн. 462 тис. і модернізацію трьох МіГ-27 і одного МіГ-23УБ ВПС Шрі-Ланки (модернізація останнього обійшлася Шрі-Ланке в \$1,1 млн.). ■

ДП "НОВАТОР" НЕ МАЄ ДЕРЖЗАМОВЛЕНЬ І ТОМУ В ЗНАЧНІЙ МІРІ ЗАЛЕЖИТЬ ВІД ПОСТАВОК ДО РОСІЇ, ІНДІЇ І КИТАЮ

"Об'єм експорту оборонної продукції нашого підприємства досить серйозний. Експортні поставки у валовому грошовому обороті підприємства складає близько 45%", - повідомив 18 вересня в бесіді з кореспондентом Defense Express начальник маркетингового відділу ГП "Новатор" (Хмельницький) Владислав Петяк.

За його словами, "економіка заводу в значній мірі залежить від експортних поставок". Підприємство поставляє бортові радари для авіаційної техніки радянського і російського виробництва, що стоїть на озброєнні Китаю і Індії (Су-27, Су-30, МіГ-29).

До Росії підприємство поставляє літакові відповідачі (6 модифікацій), що стоять на цілому ряду видів авіаційної продукції цієї країни. Поставки здійснюються, за словами В.Петяка, завдяки міжурядовій угоді між Києвом і Москвою. "Росія - основний споживач цього виду продукції", - відзначив він.

65% від валової продукції заводу, повідомив В.Петяк, складає спецтехніка. Інше - продукція цивільного призначення (в рамках конверсії). "З минулого року, - сказав начальник маркетингового відділу, - ми запустили нове виробництво новітніх LCD-телевізорів". ■

УКРАЇНСЬКІ МИТНИКИ ПРИСІКЛИ КОНТРАБАНДУ ЗАПЧАСТИН ДО ТАНКОВОЇ ТЕХНІКИ ДО СЛОВАЧЧИНИ

У Закарпатській області України співробітники контрольного пропускного пункту "Ужгород" затримали машину із запчастинами до бронетанкової техніки, яку намагалися провезти на територію Словаччини. Як повідомили 25 вересня Defense Express в прес-службі Державної митної служби України, в ході митного контролю водій вантажівки пред'явив інспекторам товаросупровідні документи, в яких був відмічений вантаж як "запасні частини до гусеничних тракторів і автомобілів". Відмічений товар переміщався через митний кордон України в режимі "експорт" до Словаччини. Проте у співробітників митниці виникли сумніви, тому для детальнішого контролю були залучені експерти управління СБУ в Закарпатській області і військовий фахівець. Як з'ясувалося, деякі запчастини, які трактувалися в документах як деталі до гусеничного трактора, насправді ідентифікуються як запчастини до бронетранспортера, танків різних моделей і бойових машин піхоти. ■

ДК "УКРСПЕЦЕКСПОРТ" ОТРИМАВ ПРАВО НА ТРАНСФЕР ТЕХНОЛОГІЙ

Міністерство освіти і науки України надало право здійснення посередницької діяльності у сфері трансферу технологій держкомпанії "Укрспецекспорт" і її дочірнім структурам. Про це йдеться в наказі Міносвіти №814 від 17 вересня 2007 р.

Зокрема, наказом затверджене Протокольне рішення від 6 вересня 2007 р. №1 Державної комісії із питань акредитації фізичних і юридичних осіб на право здійснення посередницької діяльності у сфері трансферу технологій відповідно до пункту 10 Порядку проведення державної акредитації фізичних і юридичних осіб на право здійснення посередницької діяльності у сфері трансферу технологій, затвердженого ухвалою Кабінету Міністрів України від 26.06.2007 г. №861 (861-2007-п) "Про затвердження Порядку проведення державної акредитації фізичних і юридичних осіб на право здійснення посередницької діяльності у сфері трансферу технологій".

Розгляд заявки науково-дослідного підприємства Української академії наук "Інститут "Укрспецмаш" на проходження державної акредитації на право здійснення посередницької діяльності у сфері трансферу технологій відкладений до наступного засідання Державної комісії із питань акредитації фізичних і юридичних осіб. Зокрема, до уточнення додаткових відомостей по переліку приватних інститутів, які входять в Українську академію наук, виконаних ними наукових розробок, обсягів і джерел їх фінансування, прав власності на розробки.

Відповідно до наказу, Департамент інновацій і трансферу технологій зобов'язаний оформити і видати Свідоцтво про державну акредитацію на право здійснення посередницької діяльності у сфері трансферу акредитованим юридичним і фізичним особам. Дані про заявників і Свідоцтва будуть внесені в Єдиний державний реєстр свідоцтв про державну акредитацію на право здійснення посередницької діяльності у сфері трансферу технологій. ■

**ЕКСПОРТНІ
КОНТРАКТИ ДП
"ЗАВОД ІМ. МАЛИШЕВА"
ЙДУТЬ ЧЕРЕЗ
"УКРСПЕЦЕКСПОРТ",
"ТАСКО-ЕКСПОРТ" І
НАПРЯМУ - ГЕНДИРЕКТОР
ЗАВОДУ**

Експортні контракти ДП "Завод ім. Малишева" йдуть через "Укрспецекспорт", через "ТАСКО-експорт" і напряду, тому що завод має власну ліцензію. Про це 31 вересня 2007 р. в інтерв'ю виданню "Економічні вісті" заявив генеральний директор заводу Віталій Немилостивий.

Він підкреслив: "Контракти йдуть через "Укрспецекспорт", через "ТАСКО-експорт" і напряду, тому що у заводу ім. Малишева є своя ліцензія. Отримало ліцензію спецекспортера і КБ ім. Морозова. Переговори ведуться по всіх напрямках, але у будь-якому випадку координуюча роль належить "Укрспецекспорту". Держава чітко контролює всі контакти, щоб вони не йшли врозріз з національними інтересами". При цьому В.Немилостивий визнав, що спецекспортерам важко працювати в ситуації, коли країна на роздоріжжі. "Одна частина вважає, що треба рухатися ближче до НАТО, інша - до Росії, а третя вважає, що Україні потрібно зберігати нейтралітет. Продаж озброєння настільки тонка справа, що неможливо ефективно працювати, коли у країни немає розуміння, куди рухатися в політичному і військовому плані. Спочатку треба ухвалити якесь остаточне рішення. І лише через декілька років замовники чітко розумітимуть позицію України і до нас звертатимуться. Тоді нам стане легше. А ми як виробники готові працювати з будь-яким ринком", - аргументував він свою точку зору. ■

**УКРАЇНА НАДАЄ
ДОПОМОГУ В РЕМОНТІ
АВІАДВИГУНІВ, ЛІТАКІВ,
БЛОКІВ І АГРЕГАТИВ ДЛЯ
РЯДУ АВІАПІДПРИЄМСТВ
КНР**

Україна надає допомогу в ремонті авіадвигунів, літаків, блоків і агрегатів для ряду авіапідприємств КНР. Про це, в ході науково-практичної конференції "Співпраця України і Китаю в авіаційній сфері: проблеми і нові підходи", яка відбулась в Посольстві України в Китаї 22 вересня 2007 р., виданню "Укрінформ" заявив начальник відділу ДП "Укрспецекспорт" Володимир Андросов. Він підкреслив, що "компанія, зокрема, надає допомогу в ремонті авіадвигунів, літаків, блоків і агрегатів для ряду авіапідприємств КНР. Останнім часом з'явилася "нова морська тематика" - допомога в проектуванні деяких систем для ВМС Китаю: пожежогасіння, безпеки зберігання боєприпасів і інших". Реалізується також програма навчання фахівців - зараз їх близько 15 чоловік - на ремонтних підприємствах України авіаційного і морського профілю.

Як повідомляє агентство, деякі підприємства, що працюють з Китаєм через ДП "Укрспецекспорт", також взяли участь в заходах в Пекіні. Серед них КП "ЦКБ Арсенал" - провідне підприємство зі створення оптичних і оптико-волоконних приладів; ЗАТ "Корпорація ФЕД"; Львівське ДП "ЛДЗ Лорта". ■

Прихований успіх

Україна, хоча і з деякою затримкою, надала до Реєстру звичайних озброєнь ООН інформацію про експорт озброєнь і військової техніки у 2006 р. Головна особливість цієї доповіді - відсутність даних про конкретні типи озброєнь, експортованих Україною. Це відразу додало "туману" в сферу українського збройового бізнесу. Все ж таки "Вісник експортного контролю" спробував розібратися з цими дещо не "транспарентними" цифрами.

Перший висновок, який напрошується після вивчення доповіді - українське керівництво з якоїсь причини не хоче повідомляти про конкретні типи озброєнь і військової техніки, які експортуються зарубіжним країнам. Офіційно цей крок у напрямку закритості збройового експорту поки не коментується. Неофіційно вказується, що причини обмеження цих даних невідомі - мабуть була якась вказівка керівництва на закриття інформації. В принципі, нічого страшного і крамольного тут немає - адже країна сама вирішує, наскільки детальну інформацію вона публікуватиме в ООН. Проте, на фоні постійних розмов про рух українського збройового експорту до відвертості і "гармонізації" з нормами ЄС, такі маневри викликають, м'яко кажучи, подив.

Можливо, таким чином керівництво країни прагне уберегти Україну від не-

потрібних спекуляцій на тему, наприклад, "нелегальних поставок танків до Грузії", як це було минулого року? Проте, всім відомо, що, навпаки, чим туманніша інформація, тим простіше "заварити" навколо неї інформаційну "кашу". Хоча, є ще одне припущення - таким шляхом Україна намагається замумфлювати поставки нової техніки в загальних цифрах з даними про експорт "старих" озброєнь. Можна погодитися з таким "хитрим" ходом. В той же час, насправді значних дивідендів така тактика Україні не принесе. Тому, доводиться сподіватися, що це зниження транспарентності України у сфері експорту озброєнь є швидше випадковістю, ніж новою тенденцією.

Але найголовніше, з цих даних виходить, що Україна досить-таки істотно збільшила свій експорт в цьому сегменті у фінансовому вираженні.

У доповіді повідомляється, що Україна поставила в 2006 р. 17 бойових танків до Азербайджану, 20 танків в Демократичну Республіку Конго і один танк в США. Найбільш ймовірно, до Азербайджану і Конго Україна поставляла танки Т-72 (саме ці танки повністю зняті з озброєння української армії і тому можуть вільно експортуватися). Орієнтовна ринкова вартість таких танків складає \$1 млн., з чого виходить, що на експорті танків в ці дві країни Україна заробила близько \$37 млн. Плюс \$1-2 млн. за танк, який був поставлений США - тут можна тільки

Традиційно прибутковим в 2006 році був експорт ракет "повітря-повітря". У Реєстрі ООН повідомляється про поставки 32 ракет Алжиру, 12 – Казахстану і 590 (що є рекордом) – Китаю. Найбільш ймовірно, що поставлялися за рубіж ракети Р-27, якими оснащуються російські бойові літаки, що стоять на озброєнні ВПС цих країн. Ціна однієї такої ракети коливається довкола \$200 тис. Фактично, за ракети "повітря-повітря" Україна могла отримати до \$126 млн.

припускати яку, все-таки, машину придбали Штати, проте це не має особливо значення. Разом, сума по танках виходить близько \$39 млн.

Істотною є поставка Азербайджану українських 300-мм ракетних систем залпового вогню 9А52 "Смерч". Ринкова вартість цієї потужної зброї складає, принаймні, \$10 млн. за систему, а Україна поставила Азербайджану в 2006 р. 13 таких систем. Разом - \$130 млн. за "Смерч".

Експортні успіхи України в авіаційній сфері також забезпечив Азербайджан, закупивши 17 бойових літаків. Найбільш ймовірно, це модернізовані МіГ-29, про поставки яких проходила інформація з офіційних джерел. Ціна модернізованого МіГ-29 може істотно варіюватися, проте, все ж таки найреальнішою цифрою в цьому випадку є \$10 млн. Тобто на МіГх для Азербайджану Україна заробила ще близько \$170 млн. Інші авіаційні поставки за своїми об'ємами явно відстають від азербайджанських. Білорусь купила 6 літаків (мабуть, Л-39, ринкова вартість якого - близько \$500 тис.) приблизно за \$3 млн. В'єтнам купив 5 літаків, швидше за все, також Л-39, витративши на це близько \$2,5 млн. Ємен купив в Україні 12 літаків різних типів, проте, швидше за все це були застарілі зразки вартістю максимум \$500 тис. за штуку - тобто в сумі близько \$6 млн. Уганда також купила один літак, швидше за все це Л-39 вартістю \$500 тис.

Крім того, Україна поставила Естонії, Литві, Чехії, США, Новій Зеландії, Південній Африці по одному літаку, а Великобританії - 2 літаки. У цих випадках, швидше за все йдеться про поповнення виставкових експозицій в цих країнах музейними експонатами з України. Ймовірно, що ціна таких машин не може перевищувати \$200-300 тис. В цілому за це Україна отримала близько \$1 млн.

Офіційно цей крок у напрямку закритості збройового експорту поки не коментується. Неофіційно вказується, що причини обмеження цих даних невідомі - мабуть була якась вказівка керівництва на закриття інформації. В принципі, нічого страшного і крамольного тут немає - адже країна сама вирішує, наскільки детальну інформацію вона публікуватиме в ООН. Проте, на фоні постійних розмов про рух українського збройового експорту до відвертості і "гармонізації" з нормами ЄС, такі маневри викликають, м'яко кажучи, подив.

Традиційно прибутковим в 2006 році був експорт ракет "повітря-повітря". У Реєстрі ООН повідомляється про поставки 32 ракет Алжиру, 12 - Казахстану і 590 (що є рекордом) - Китаю. Найбільш ймовірно, що поставлялися за рубіж ракети Р-27, якими оснащуються російські бойові літаки, що стоять на озброєнні ВПС цих країн. Ціна однієї такої ракети коливається довкола \$200 тис. Фактично, за ракети "повітря-повітря" Україна могла отримати до \$126 млн.

Підсумувавши всі розрахункові показники, ми одержуємо \$492,8 млн. Ну що ж, скажемо прямо, непогано. Адже за даними SIPRI Україна в 2006 р. експортувала озброєнь всього на \$133 млн. (і це з урахуванням нової техніки і коопераційних зв'язків). Аналіз лише даних, наданих в Реєстр ООН, свідчить, що авторитетний шведський інститут істотно помилився в оцінках українського збройового експорту.

Ось тільки незрозуміло все ж таки, навіщо Україні так "засекречувати" свої успіхи? ■

Михайло Самусь,
Центр досліджень армії,
конверсії і роззброєння

Громадська рада працює

Рішенням спільного засідання Громадської ради при Державній службі експортного контролю України та колегії Держекспортконтролю України від 26 грудня 2006 року (п. 3.5. Протоколу спільного засідання від 26.12.2006) Громадській раді рекомендовано ініціювати перед Мінпромполітики проведення у II півріччі 2007 року наради за участю Держекспортконтролю, МЗС, СРЗУ та керівників основних підприємств-експортерів з проблемних питань, що пов'язані із реалізацією законних інтересів вітчизняних виробників, сприянням реалізації вітчизняного експортного потенціалу щодо товарів, що підлягають державному експортному контролю.

Одним із основних завдань Ради є сприяння суб'єктам міжнародних передач товарів у реалізації зовнішньоекономічної діяльності, у тому числі шляхом внесення змін та доповнень до чинних законодавчих та нормативно-правових актів, що регламентують експортний контроль в Україні.

Як засвідчує практика, створення Громадської ради дозволило об'єднати зусилля провідних підприємств оборонно-промислового комплексу України у напрямку просування продукції власного виробництва на зовнішні ринки, зміцнення позитивного іміджу українських суб'єктів міжнародних передач товарів, освоєння нових ринків збуту товарів військового призначення та подвійного використання власного виробництва. Все це реалізується при безумовному дотриманні міжнародних зобов'язань, що взяла на себе Україна щодо нерозповсюдження зброї масового знищення та засобів її доставки. Об'єднуючи свої зусилля, керівники підприємств-членів Громадської ради переконані, що на сьогодні, з урахуванням заходів, що реалізовані в напрямку створення дієвих систем внутрішньофірмового експорт-

ного контролю, настала черга комплексного перегляду, колегіального обговорення та внесення відповідних змін та доповнень до чинного законодавства у сфері експортного контролю. В цьому вбачається і один із шляхів подолання від'ємного сальдо зовнішньої торгівлі України.

За останній час (2006-2007 р.р.) за ініціативи найбільших підприємств-експортерів товарів військового призначення та подвійного використання власного виробництва, Громадською радою на адресу керівництва Держекспортконтролю України направлено ряд обґрунтованих пропозицій щодо необхідності внесення змін і доповнень до відповідних законодавчих та нормативно-правових актів у сфері експортного контролю. Переважна більшість із них визначені Держекспортконтролем як актуальні і розпочато підготовку до їх відпрацювання та узгодження з іншими відомствами. Постановою Кабінету Міністрів України від 08.08.2007 №1028 вже реалізована спільна пропозиція щодо збільшення терміну дії повноважень "спецекспортерів".

В той же час, існуюча практика внесення змін до законодавчих та норма-

тивно-правових актів засвідчує не планомірний та комплексний, а вибірко-вий характер цих змін і, на наше переконання, потребує об'єднання зусиль у цьому напрямку зацікавлених міністерств, відомств та провідних підприємств-експортерів.

Мотивацією запропонованого є зміни, що відбулися останнім часом у політичному і економічному житті країни, накопичений підприємствами досвід застосування положень законодавчих та нормативно-правових актів у сфері експортного контролю, створення дієвих систем внутрішньофірмового експортного контролю, підготовка компетентних спеціалістів у цій галузі тощо.

На наше переконання, планомірний підхід до розв'язання чутливих для експортерів питань, дозволить створити у державі сприятливі умови для подальшого розвитку зовнішньоекономічної діяльності підприємств ОПК, їх утримання на зовнішніх ринках з конкурентоспроможною продукцією власного виробництва, надасть можливість для подальшого розвитку науково-дослідних робіт, зростання заробітної плати працівників та надходжень коштів до Державного бюджету, з часом подолати від'ємне сальдо зовнішньої торгівлі при одночасному підвищенні рівня дотримання Україною міжнародних зобов'язань щодо нерозповсюдження зброї масового знищення та засобів їх доставки.

З огляду на підпорядкованість підприємств-експортерів різним центральним органам виконавчої влади та враховуючи важливість для кожного із них вирішення проблемних питань, що пов'язані із реалізацією законних інтересів національних виробників, сприяння реалізації вітчизняного експортного потенціалу щодо товарів, що підлягають державному експортному контролю, а також з огляду на позитивний досвід раніше проведених масштабних заходів у цій сфері, вважаємо за

За останній час (2006-2007 р.р.) за ініціативи найбільших підприємств-експортерів товарів військового призначення та подвійного використання власного виробництва, Громадською радою на адресу керівництва Держекспортконтролю України направлено ряд обґрунтованих пропозицій щодо необхідності внесення змін і доповнень до відповідних законодавчих та нормативно-правових актів у сфері експортного контролю. Переважна більшість із них визначені Держекспортконтролем як актуальні і розпочато підготовку до їх відпрацювання та узгодження з іншими відомствами. Постановою Кабінету Міністрів України від 08.08.2007 №1028 вже реалізована спільна пропозиція щодо збільшення терміну дії повноважень "спецекспортерів".

доцільне розглянути питання щодо проведення зазначеної наради під головуванням Держекспортконтролю із залученням представників всіх зацікавлених міністерств, відомств та провідних підприємств з метою обговорення та відпрацювання відповідних практичних рішень щодо порушених питань.

Зі свого боку Громадська рада готова взяти активну участь у підготовці та проведенні такої наради.

З метою обговорення зазначеного питання представниками зацікавлених міністерств, відомств і підприємств та узагальнення пропозицій, що будуть надходити від них, пропонуємо даний лист та інші матеріали, що направлені Громадською радою останнім часом на адресу керівництва Держекспортконтролю України, розмістити на відомчому сайті ДСЕКУ. ■

Людмила Чечуюк,
завідуюча сектором
Держекспортконтролю України

Від скандалів до поглибленого розгляду:

яка інформація з передач озброєнь має бути відкрита для громадськості?

З радянських часів дотепер Україна є відповідальним експортером озброєнь. І я просто ставлю собі 4 питання, які я сподіваюсь доцільно було б підняти з приводу публікацій даних Державною службою експортного контролю України, які також обговорюються ЗМІ щодо передач озброєнь.

Чі чотири питання - по-перше, що передавалось або передається? По-друге, кому здійснюються передачі? По-третє, коли ці передачі відбулись? Де договори укладено, коли здійснено поставки, коли поставки завершено? І також коли ця інформація розповсюджена, коли вона опублікована? І нарешті, я вважаю, найважливіше питання - чому ці поставки здійснено?

Перше - що передається? Звичайно мені дуже просто придбати копію даних щодо українських поставок через сайт ООН стосовно звичайних озброєнь з додатками, що стосуються стрілецької

Інше питання яке я хочу підняти це - "кому", а також "через кого" здійснюються міжнародні передачі озброєнь. Згоден, що інформація стосовно шляхів транспортування озброєнь є закритою. Однак, в той же час, я впевнений в тому, що, напевне, в цій сфері ми могли б підвищити транспарентність для уникнення порушень, для зниження занепокоєння щодо таких порушень, щоб виказати стурбованість щодо застосування ліцензій стосовно держав, в які відбуватиметься поставка військового спорядження та обладнання.

зброї. Думаю, що це безумовно заслуговує на очевидне схвалення і це є безумовним досягненням по відношенню до інших країн. Знаю, що згідно з вимогами Реєстру ООН із звичайних озброєнь має надаватись інформація щодо стрілецької зброї але думаю також важливим для України було надати звіти про стан міжнародних передач озброєнь за 2004, 2005 та 2006 роки.

Від імені тих представників СІПРІ, хто працює над проектом з передач озброєнь хочу щиро подякувати за кількісну інформацію про здійснені міжнародні передачі військового обладнання.

Я вже декілька разів чув, що певна інформація може бути чутливою. Розумію, що фінансові оцінки не були надані до звітів, можливо, з комерційних міркувань. Розумію також, що можливо важко погодити таку публікацію для широкого загалу, але було б слушно надати фінансові характеристики для поглибленого розгляду до відома парламентарів. Одна з причин того, чому фінансові дані розглядаються як важливі в цьому контексті - є боротьба з корупцією, тому хоча б принаймні поглиблений парламентський розгляд таких випадків необхідно зробити публічним та прозорим.

Звичайно це не відноситься до сфери товарів подвійного використання, яка є також дуже важливою, але вже для подальших публікацій. До того ж хочу коротко зупинитись на другому питанні, що я окреслив - "для кого здійснено передачі". З річних звітів та інформації ЗМІ можна визначити кому Україна здійснює передачі озброєнь, а також окремі види військового обладнання та обсяги цих поставок.

Однак одне питання яке я хотів би окреслити і винести на обговорення - чи можемо ми мати трохи більше інформації - не тільки стосовно держави, але й тих дійових осіб (гравців) у державі, кому ці передачі здійснено. Іншими словами, та інформація, яку можна знайти в сертифікатах кінцевого користувача. Я особисто впевнений, що це стосується не окремого запиту певної неурядової громадської організації, але це важливо також як захід для подолання окремих проблем, що мали місце у минулому стосовно "збройових" скандалів. Відкрите формулювання, кому здійснено передачу озброєнь, може дозволити іноді уникнути обвинувачень щодо поставок озброєнь та порушення прав людини.

Інше питання яке я хочу підняти це - "кому", а також "через кого" здійснюються міжнародні передачі озброєнь. Згоден, що інформація стосовно шляхів транспортування озброєнь є закритою. Однак, в той же час, я впевнений в тому, що, напевне, в цій сфері ми могли б підвищити транспарентність для уникнення порушень, для зниження занепокоєння щодо таких порушень, щоб виказати стурбованість щодо застосування ліцензій стосовно держав, в які відбуватиметься поставка військового спорядження та обладнання.

Питання - "коли". В СІПРІ ми намагаємось охоплювати це питання. Тобто встановлювати, коли контракти укладено, коли вони відбулись, коли поставки здійснено. Я думаю, що можливо більш важливим питанням є, саме коли ці дані стали публічними. Тут я маю на увазі своєчасність публікації. Коли звіт

опубліковано в серпні 2007 року стосовно експорту озброєнь 2006 року це, насправді, запізно. Можна згадати деякі держави, деякі регіони, наприклад, Бельгію, де публікуються квартальні звіти.

Однак в цьому питанні "коли" ми не можемо уточнити чи були ці поставки чутливі і чи варта інформація щодо цих поставок довіри? І тут я впевнений роль українських ЗМІ є очевидною. Наприклад ми можемо поставити питання, чому Україна поставляє військово обладнання до Уганди або Демократичної Республіки Конго? Чи ми впевнені, що це відповідальні поставки?

Коли ми ведемо мову про ЗМІ, звичайно, ж існує потреба у підтримці балансу між комерційною конфіденційністю, державними секретами та публічністю, але я вважаю, що більша транспарентність у прийнятті рішень можлива. Більш того, для уряду існують інші способи швидкого надання інформації щодо міжнародних передач, наприклад, із залученням відповідного парламентського комітету. Я не хочу вказувати який рівень транспарентності має бути, але впевнений, що тлумачення того, чому ця поставка була зроблена, є досить важливим.

І нарешті хочу згадати нещодавно започатковану на Шведському телебаченні програму, присвячену експорту озброєнь до США та Сполученого Королівства. Чому я згадую цей випадок з Швеції? Саме таким чином реалізується роль ЗМІ щодо проведення розслідувань порушень у сфері експортного контролю, у сфері відповідальності Швеції як країни-експортера зброї. Незалежно від того, який результат від дій ЗМІ буде отримано, позитивний чи негативний, але я впевнений що ставити запитання, поглиблено розглядати прийняті владою рішення щодо експорту озброєнь краще, ніж провокувати "збройові" скандали. ■

Д-р П. Холтом,

Стокгольмський міжнародний інститут дослідження миру (SIPRI)

Чи потрібен ДЗЗСЄ?

Які наслідки може мати для України продекларована Росією обіцянка вийти з Договору про звичайні збройні сили в Європі (ДЗЗСЄ)? Як відомо, Україна на даний момент одна з небагатьох країн, які ратифікували адаптований договір. Але користі від цього кроку, особливо на етапі чергового похолодання між Москвою і Вашингтоном, для Києва не багато...

Спочатку - про сам Договір і особливості нинішньої інтриги навколо нього. ДЗЗСЄ був підписаний в Парижі в 1990 р., за рік до розпаду СРСР. Ідея договору - "встановлення безпечного і стабільного балансу звичайних озброєнь в Європі на нижчих рівнях, а так само для ліквідації нерівностей, що шкодять стабільності і безпеці, для ліквідації потенціалу здійснення раптового нападу і початку великомасштабних наступальних дій в Європі". Була визначена максимально допустима кількість звичайних озброєнь за п'ятьма категоріями, які могли мати два блоки на європейському театрі військових дій, а також умови перебазування військ і процедури взаємних інспекцій і перевірок.

Після розпаду Союзу і з урахуванням нових умов на саміті ОБСЄ в Стам-

булі в 1999 р. був підписаний оновлений варіант ДЗЗСЄ. Тепер уже для кожної країни-учасниці були визначені максимально допустимі квоти по озброєннях, при збереженні загального балансу сил в блокових групах. Ратифікували адаптований договір тільки чотири країни - Росія, Білорусь, Казахстан і Україна.

При цьому інші учасники оновленого ДЗЗСЄ ратифікувати не поспішали. Оскільки США і європейські країни вважають, що в рамках Стамбульських угод про адаптацію ДЗЗСЄ Росія також узяла на себе зобов'язання вивести свої війська з Грузії і Молдови. Москва ж стверджувала і стверджує, що ніякого юридичного зв'язку між цим домовленостями немає. Угода про адаптацію ДЗЗСЄ - один документ, а Стамбульські протоколи обумовлюють різні питання. І в них ніде не сказано, що ратифікація вдосконаленого ДЗЗСЄ може здійснюватися тільки після виконання тих або інших умов. При цьому російські війська як і раніше залишалися в Грузії і Молдові. А НАТО хвиля за хвилиною приймало нових членів.

Тепер, в очікуванні нової хвилі - яка може охопити Україну і Грузію - Москва почала серйозно педалювати питання ДЗЗСЄ. У Відні була скликана надзвичайна конференція учасників Договору, якщо не помиляюся, вперше за всю його історію. На конференції було заявлено, що Росія більше не може і за будь-яку ціну не виконуватиме за-

У контексті України, то висновків з цієї ситуації два. Вийшовши з ДЗЗСЄ, формально Росія зможе не виконувати вимоги по обмеженню озброєнь сил морської піхоти і авіації ЧФ РФ, розташованої в Криму. Але ці параметри обумовлені двосторонніми угодами по ЧФ між Москвою і Києвом. Правда, може виникнути проблема з інспекцією російських об'єктів. Двосторонніми угодами ця процедура не визначена, а по ДЗЗСЄ це зробити було більш реально.

старілий договір на шкоду власній безпеці", а "надзвичайність" конференції Москва пояснила цілим переліком аргументів. Серед них, наприклад, небажання "варшавців", а нинішніх "натівців" - Болгарії, Угорщини, Польщі, Румунії, Словаччини і Чехії - юридично переформити перехід зі "східної" в "західну" групу". І як - наслідок - скоротити ряд озброєнь і техніки країн НАТО в цілях компенсації потенціалу, отриманого Альянсом в результаті двох "хвиль" розширення.

Також Москву хвилює необхідність повернення Латвії, Литви і Естонії в поле ДЗЗСЄ, з якого вони "випали" в 1991 р. (тепер "прибалти" члени НАТО і їх потенціал також повинен враховуватися у спільному потенціалі Альянсу), а також заплановане розміщення звичайних озброєнь США на територіях Болгарії і Румунії. Серед інших пропозицій Москви, заявлених на конференції, - ухвалення політичного рішення про відміну флангових обмежень для території Росії; розробка загального розуміння терміну "істотні бойові сили" і прояв відповідної стриманості в період до його узгодження; розробка умов приєднання до ДЗЗСЄ нових учасників і подальша модернізація договору.

Підсумки конференції - жодна пропозиція Кремля учасниками прийнята не була. Навіть завершального документа вони не погодили і не підписали. Проте, Москва заявила, що вона розраховує на вступ у силу Угоди про адаптацію ДЗЗСЄ не пізніше 1 липня 2008 р. А МЗС РФ завив, що підсумки конференції вивчаються. Формально Росія зробила попереджувальний постріл. Ніхто на нього не зреагував. Була взята пауза. Що далі?

У контексті України, то висновків з цієї ситуації два. Вийшовши з ДЗЗСЄ, формально Росія зможе не виконувати вимоги по обмеженню озброєнь сил морської піхоти і авіації ЧФ РФ, розташованої в Криму. Але ці параме-

Після розпаду Союзу і з урахуванням нових умов на саміті ОБСЄ в Стамбулі в 1999 р. був підписаний оновлений варіант ДЗЗСЄ. Тепер уже для кожної країни*учасниці були визначені максимально допустимі квоти по озброєннях, при збереженні загального балансу сил в блокових групах. Ратифікували адаптований договір тільки чотири країни - Росія, Білорусь, Казахстан і Україна.

три обумовлені двосторонніми угодами по ЧФ між Москвою і Києвом. Правда, може виникнути проблема з інспекцією російських об'єктів. Двосторонніми угодами ця процедура не визначена, а по ДЗЗСЄ це зробити було більш реально. Так, свого часу саме через інспекції в рамках ДЗЗСЄ Україна заявила про те, що російська сторона перевищила квоту по кількості бойових броньованих машин в Криму, нанісши на звичайні БМП червоні хрести і назвавши їх медичними засобами. Хоча і тут є нюанси. Сама ж українська сторона вже давала "слабину", коли дозволила провести ротацію російських літаків на досконаліші версії Су-24. Питання про те, чи здатні ці літаки бути носіями ядерних засобів - риторичний.

По-друге, розхитування всього каркасу договорів про обмеження озброєнь в зовнішньополітичному вимірі призведе до загального охолодження в Європі зі всіма супутніми негативами. І тоді питання євроатлантичної інтеграції України традиційно ляже в жорна між російськими і американськими принциповими інтересами. І найгірше, якщо все завершиться принциповим торгом.... ■

Сергій Згурець,
Defense Express

Ліквідація Організації з експорту оборонних послуг:

вірне рішення або чергова реорганізація?

25 липня цього року прем'єр-міністр Великобританії Гордон Браун оголосив про ліквідацію Організації з експорту оборонних послуг (Defence Services Export Organization). Відтепер функції цієї організації переходять до державного торговельно-інвестиційного агентства UKTI (UK Trade and Investment), яке займається питаннями розвитку експортного потенціалу всіх галузей промисловості Великобританії.

DESO було засновано 40 років тому як структурний підрозділ Міністерства оборони. Спочатку ця організація займалася виключно питаннями реалізації надлишкових озброєнь та військового обладнання, але згодом її роль дещо змінилася, і тепер замість продажу застарілих озброєнь DESO займається просуванням на світових ринках продукції британського обороно-промислового комплексу. Це не тільки робота з вивчення потенційних ринків, але й співпраця із керівництвом підприємств та урядовими установами при проведенні переговорів та підтримка існуючих контрактних угод. Робота організації обходиться британським платникам податків у 14 мільйонів фунтів стерлінгів щорічно, які виділяються з фонду державної підтримки військового експорту, що складає від 483 до 936 мільйонів фунтів стерлінгів на рік. Але справа не тільки у фінансуванні. Фактично DESO виступає як організація, яка від імені британського уряду затверджує всі майбутні угоди з експорту озброєнь та військової техніки. Як правило, DESO очолюють колишні керівники великих військово-промислових компаній (за-

раз цю посаду займає представник BAE Systems Алан Гарвуд). Організація налічує 466 робітників, що мають ранг державних службовців, які займаються вивченням потенційних ринків, а потім разом з керівництвом компаній-виробників і урядових установ працюють над підписанням конкретних експортних угод. При цьому більше 200 робітників організації займаються безпосередньо підтримкою контрактів, підписаних в рамках міжурядових угод.

Такі близькі стосунки між урядом та керівництвом компаній-виробників зброї вже нанесли шкоду антикорупційному іміджу уряду Великобританії. Transparency International, міжнародна організація, що займається питаннями боротьби з корупцією, вважає, що "у легальній міжнародній торгівлі найбільш корупційною є сфера продажу озброєнь та військової техніки, де хабарництво є дуже поширеним явищем".

Яскравим прикладом того, як це [надмірна підтримка збройового експорту з боку держави] може зашкодити репутації уряду в цілому, є сумнозвісна справа британської компанії Al Yamamah, що підписувала військові контракти з Саудовською Аравією.

Підписання деяких з цих контрактів супроводжувалося звинуваченнями у хабарництві та корупції з боку окремих посадовців британського уряду.

Контракти компанії Al Yamamah, що підписувалися ще в середині 80-х років минулого століття, передбачали поставки до Саудівської Аравії та гарантійне обслуговування 72-х літаків Tornado, 30-ти реактивних винищувачів Hawk та іншої військової техніки. Хоча офіційно генеральним підрядником у всіх цих поставках виступала британська військово-промислова група BAE Systems, на вимогу саудівської сторони ці поставки виконувалися на міжурядовому рівні, що означає, що за ці контракти фактично відповідав уряд Великобританії, в той час, як BAE Systems займалася тільки питаннями виробництва та гарантійного обслуговування цієї техніки.

У 2003 році незалежна урядова організація з розслідування значних фінансових махінацій UK Serious Fraud Office почала розслідування проти BAE Systems, яка звинувачувалася у використанні спеціального "корупційного фонду" у розмірі 60 мільйонів фунтів стерлінгів для підкупу саудівських високопосадовців, які займалися цими контрактами. Однак незабаром це розслідування було припинено, як, кажуть, під тиском тодішнього прем'єр-міністра Тоні Блера та Генерального прокурора. Звістка про закриття цієї справи викликала у британському суспільстві великий резонанс, і на час написання цієї статті уряд Великобританії вимушений був захищати свої рішення у суді.

Це розслідування також викликало великий інтерес і з боку Міністерства юстиції США, оскільки BAE Systems є одним із провідних учасників американського ринку. Після закриття цієї справи у Великобританії Міністерство юстиції США почало своє власне розслідування проти керівництва DESO, яке звинувачувалося у тому, що воно дало згоду на виплату

Такі близькі стосунки між урядом та керівництвом компаній-виробників зброї вже нанесли шкоду антикорупційному іміджу уряду Великобританії. Transparency International, міжнародна організація, що займається питаннями боротьби з корупцією, вважає, що "у легальній міжнародній торгівлі найбільш корупційною є сфера продажу озброєнь та військової техніки, де хабарництво є дуже поширеним явищем".

компанію BAE Systems винагородили саудівському дипломату принцу Бандару, що допомагав у підписанні перших контрактів з компанією Al Yamamah, і отримало за це свої комісійні. Якщо такі проплати дійсно мали місце, і якщо вони здійснювалися через банківську систему США, це означає, що було порушено американське законодавство. Причетність до цих звинувачень британського уряду може серйозно зашкодити міжнародному іміджеві Великобританії і викликає сумніви у готовності її уряду жорстко дотримуватися своїх зобов'язань щодо боротьби з корупцією.

У зв'язку зі справою компанії Al Yamamah уряд Великобританії піддався і серйозній критиці з боку Організації економічного співробітництва і розвитку (Organisation for Economic Cooperation and Development) за неспроможність протистояти хабарництву та корупції. Ця організація нещодавно проаналізувала ефективність виконання урядом Великобританії конвенції про боротьбу з корупцією, і прийшла до висновку, що було порушено декілька основних вимог. Голова Робочої групи OECD з питань боротьби з хабарництвом Марк Пайет подав офіційний запит до британського уряду з вимогою пояснити причини припинення розслідування у справі компанії Al Yamamah, оскільки Стаття 5 відповідної конвенції передбачає, що розслідування фактів підкупу інозем-

них посадовців може бути припинено тільки у разі виникнення надзвичайних обставин. Зокрема М.Пайет у своєму запиті зауважив: "Великобританія є одним з ключових учасників цієї конвенції, і нас дуже непокоїть, що, можливо, з її боку було порушення Статті 5 цієї конвенції". Несподіваний суспільний резонанс, яке викликало рішення щодо припинення розслідування у справі компанії Al Yamamah, був для британського уряду дуже неприємним сюрпризом, і уряду треба буде дуже багато зробити, аби довести, що Великобританія не має нічого спільного з корупційною практикою і суворо таку практику засуджує.

Справа компанії Al Yamamah також являється прикладом того, як занадто близькі стосунки між урядом та виробниками зброї можуть мати і інші негативні наслідки. Уряд Великобританії, всупереч своїм зобов'язанням щодо сприяння розвитку та захисту основних прав і свобод людини, опинився у ситуації, коли він повинен підтримувати політичні та воєнні амбіції держави, де з дотриманням прав людини є дуже великі проблеми.

Звістка про ліквідацію DESO з'явилася як раз тоді, коли Міністерство фінансів проводило перевірку ефективності використання бюджетних коштів. У звітній доповіді за результатами перевірки, зокрема у частині, що стосується ефективності промислового виробництва, DESO, як повідомила газета The Guardian, було названо "анахронічною організацією, що тільки марнує гроші платників податків". В рівній мірі це стосується і інших видів державної підтримки оборонної промисловості, зокрема розміру кредитної підтримки, яку британський уряд надає експортерам військової техніки. На міжнародному ринку капіталів сьогодні є достатньо ресурсів для покриття ризиків такого роду, тим більше, що навіть Експортно-кредитне агентство Великобританії визнало, що кредитна підтримка збройово-

го експорту до бідніших країн є недоцільною та "непродуктивною".

Отже рішення про ліквідацію Організації з експорту оборонних послуг треба сприймати як свідчення готовності британського уряду переглянути та переоцінити своє ставлення до відносин з виробниками озброєнь. Однак не дивлячись на критичні висновки Міністерства фінансів, суспільству так до кінця і не пояснили головної причини ліквідації DESO, як і не пояснили, як у майбутньому має проводитись робота, яку раніше виконувала ця організація. Наприклад, згідно з підписаними контрактами, британський уряд, як і раніше, повинен забезпечувати певну підтримку угод, що були укладені компанією Al Yamamah, навіть коли Організації з експорту оборонних послуг вже не існує. Цілком можливо, що функції цієї організації передадуть іншій урядовій установі, такій, як, наприклад, Торговельно-інвестиційне агентство.

Ми не виключаємо можливості того, що ліквідація DESO може означати початок демонтажу системи особливих привілеїв, якими до цього часу користувалися у Великій Британії виробники озброєнь та військової техніки. Але ми будемо дуже розчаровані, якщо виявиться, що це лише чергова спроба реорганізації та модернізації застарілої неефективної системи, яка навряд чи щось змінить, і все залишиться без змін. ■

Хелен Клоуз

*Неурядова незалежна організація
Saferworld, Велика Британія*

*Saferworld - 28 Charles Square,
London N1 6HT, UK
Registered Charity no 1043843
Company limited by guarantee
no 3015948*

Tel: +44 (0)20 7324 4646

Fax: +44 (0)20 7324 4647

Email: general@saferworld.org.uk

Web: www.saferworld.org.uk

Парламентський нагляд:

система Великої Британії

Великій Британії існує порівняно сильна система парламентського контролю над експортом зброї. Парламентський нагляд за урядом Великої Британії здійснюється кількома способами. Ось основні методи:

Запити до міністрів депутати парламенту регулярно подають у письмовій формі або ж задають усно у стінах парламенту.

- Один раз на місяць міністр або заступник міністра з кожного урядового міністерства відвідує Палату громад, нижчу законодавчої палати, щоб відповісти на усні запити, які стосуються загального підходу та діяльності його міністерства. Кожен депутат парламенту може задати усні запитання відповідному департаменту та вимагати негайної відповіді з міністерства. Запити щодо експорту озброєнь часто адресують керівникам головних міністерств, відповідальних за ліцензування: Міністерства торгівлі та промисловості, Міністерства закордонних справ і у справах Співдружності, Міністерства міжнародного розвитку та Міністерства оборони.
- Прем'єр-міністр також щотижня відповідає на запитання у Палаті громад, адже він зобов'язаний від імені уряду роз'яснювати та доводити доцільність своїх підходів і рішень.
- Письмові запитання до відповідного департаменту міністерства депутати парламенту часто вносять індивідуально, і відповіді на них надходять не пізніше як за 14 днів³.

Парламентські дебати в обох палатах парламенту є ще одним методом здійснення парламентського нагляду. Дебати проводять відкрито; під час них розглядають питання національного та міжнародного значення. Незважаючи на те, що вони можуть зосереджуватися на різних темах, регулярні дебати щодо закордонних справ, міжнародного розвитку, оборони й торгівлі дають парламентаріям змогу обговорювати питання, які стосуються переміщення зброї. Парламентські дебати також висвітлюють на телебаченні та в пресі.

Парламентські перевірки проводять переважно в межах парламентських комітетів. Під кожне міністерство створюється спеціальний комітет у парламенті. Ці постійні комітети складаються з парламентаріїв, які пропорційно представлені від усіх партій. Вони ретельно перевіряють конкретні кроки виконавчої влади та докладно вивчають пропонувані законопроекти. Комітети проводять розслідування, пишуть доповіді та висувають рекомендації для уряду, які можуть містити зміни до законодавчої бази. Уряд реагує на доповіді більшості комітетів, а деякі доповіді стають предметом дебатів у парламенті.

СПЕЦІАЛЬНІ КОМІТЕТИ ПАРЛАМЕНТУ

Слідча робота в парламентських комітетах - важлива риса перевірки парламентом діяльності уряду у Великій Британії. Існує спеціальний парламентський комітет з метою забезпе-

чення нагляду та ретельної перевірки кожного урядового міністерства.

Робота в парламентських комітетах дає змогу невеликій кількості депутатів зосередитися та спеціалізуватися на конкретній сфері. Ця спеціалізація особливо корисна, коли йдеться про заслуховування свідків та аналізування даних щодо контролю над переміщеннями зброї.

Спеціальні комітети мають право "запрошувати осіб і звертатися із запитом стосовно документів та записів", що полегшує їхні розслідування. Комітет може брати свідчення в тих, у кого вважає за потрібне, зокрема в урядових заступників міністрів, державних службовців, неурядових організацій (НУО), вчених і журналістів.

Відкритість і публічність - стандарти роботи спеціальних комітетів у Великій Британії. Засідання комітету може відвідати кожен, хто цікавиться роботою комітету, у тому числі НУО, представники закордонних урядів і парламентів, а також представники громадськості.

Суттєвим складником цієї прозорості є регулярні публікації повних версій комітетських доповідей та отриманих даних. Кожна доповідь містить не тільки докладне опрацювання певної кількості питань, дані, отримані коміте-

том, висновки, а й повний перелік та зміст і письмових (включаючи відповіді Уряду та індустрії), і усних свідчень, які вдалося одержати комітету.

Часом комітет може на прохання свідків не оприлюднювати інформацію, яка до нього надходить. Втім, такі випадки радше виняток, аніж правило. Що більше, комітет може рекомендувати - що він регулярно й робить - розсекретити інформацію, яка до нього надходить в конфіденційному порядку, і зробити доступною для громадськості. Так, комітет є не тільки органом, який контролює діяльність уряду, а й охоронцем принципу прозорості. У сфері переміщення зброї такий підхід має особливе значення, коли йдеться про забезпечення прозорості урядової політики та діяльності.

Парламентське розслідування урядових документів стосовно експорту зброї зробило крок уперед 1999 року із заснуванням Чотиристороннього спеціального комітету парламенту, чие завдання полягає в забезпеченні нагляду за політикою уряду щодо контролю над стратегічним експортом.

ЧОТИРИСТОРОННІЙ КОМІТЕТ (КОМІТЕТ З КОНТРОЛЮ НАД СТРАТЕГІЧНИМ ЕКСПОРТОМ)

З огляду на специфіку експорту зброї, який відноситься до компетенції різних міністерств, було засновано новий комітет. Він об'єднав членів усіх чотирьох комітетів - Комітету оборони, Комітету в закордонних справах, Комітету з міжнародного розвитку та Комітету торгівлі та промисловості - для ретельної перевірки урядових підходів та діяльності, що стосуються експорту зброї. Він отримав назву Чотиристоронній комітет (або Комітет з контролю над стратегічним експортом).

Парламентські перевірки проводять переважно в межах парламентських комітетів. Під кожне міністерство створюється спеціальний комітет у парламенті. Ці постійні комітети складаються з парламентаріїв, які пропорційно представлені від усіх партій. Вони ретельно перевіряють конкретні кроки виконавчої влади та докладно вивчають пропонувані законопроекти. Комітети проводять розслідування, пишуть доповіді та висувають рекомендації для уряду, які можуть містити зміни до законодавчої бази.

Щоб підвищити ефективність перевірки урядової політики, комітет регулярно запрошує заступників міністрів і державних службовців з чотирьох відповідних міністерств для надання усних і письмових пояснень з питань, які стосуються експорту зброї. Комітет також запрошує з цією метою вчених, журналістів і представників НУО.

З часу заснування Чотиристоронній комітет надав численні рекомендації уряду Великої Британії, зокрема посилення Кодексу поведінки щодо експорту озброєнь ЄС, підтримку міжнародних переговорів стосовно Угоди про торгівлю зброєю, а також надання жорсткішого характеру законодавству Великої Британії щодо експорту озброєнь.

Чотиристоронній комітет щороку публікує одну або дві доповіді, в яких розглядає урядові щорічники "Звіт щодо контролю над стратегічним експортом" та "Квартальний звіт". До того ж кожен з чотирьох спеціальних комітетів, представлених у Чотиристоронньому комітеті, оприлюднює свої власні доповіді, які охоплюють різну тематику, дотичну до їхньої безпосередньої, - їх може бути більш як десять на рік. Доповіді комітетів доступні широкій громадськості, вони обговорюються у парламенті та часом потрапляють у поле зору ЗМІ.

ПАРЛАМЕНТ ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ ТА ЗМІ

Парламентський нагляд за експортом зброї можна суттєво посилити завдяки ефективному висвітленню в ЗМІ підходів і діяльності уряду в цій сфері. ЗМІ відіграють важливу роль у підвищенні громадської обізнаності, стимулюванні дебатів і, що важливо, можуть допомагати впливати на тих, хто відповідає за ухвалення рішень, і виробляти державну політику. Передачі на радіо і телебаченні, газетні статті, листи до редакторів, коментарі в періодичних

Спеціальні комітети мають право "запрошувати осіб і звертатися із запитом стосовно документів та записів", що полегшує їхні розслідування. Комітет може брати свідчення в тих, у кого вважає за потрібне, зокрема в урядових заступників міністрів, державних службовців, неурядових організацій (НУО), вчених і журналістів. Відкритість і публічність - стандарти роботи спеціальних комітетів у Великій Британії. Засідання комітету може відвідати кожен, хто цікавиться роботою комітету, у тому числі НУО, представники закордонних урядів і парламентів, а також представники громадськості.

виданнях, - все це є ефективними методами повідомлення уряду думок щодо контролю над експортом зброї. У Великій Британії парламентарії, так само як і НУО, використовують ЗМІ для пропаганди, спрямованої на зміну політики Великої Британії стосовно політики озброєнь.

Парламентські спеціальні комітети залучають ЗМІ для оприлюднення даних, які їм вдалося отримати в процесі перевірок і розслідувань, таким чином впливаючи на урядову політику. Наприклад, у серпні 2006 року Чотиристоронній комітет розповсюдив прес-реліз і залучив відповідних журналістів до висвітлення своїх останніх одержаних даних щодо ролі інтернету в продажу зброї, а також типів зброї, яку продають на виставках зброї. Доповідь комітету здобула чималий розголос у ЗМІ, таким чином ефективно висвітливши його тривоги і висловивши необхідність посилити контроль над експортом зброї урядом Великої Британії. ■

Підготовлено неурядовою організацією Saferworld, Великобританія

ПОЛОЖЕННЯ

про Державну службу експортного контролю України

ЗАТВЕРДЖЕНО
постановою Кабінету
Міністрів України
від 13 червня 2007 р. № 830

1. Державна служба експортного контролю України (Держекспортконтроль) є центральним органом виконавчої влади із спеціальним статусом, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України через Віце-прем'єр-міністра України.

Держекспортконтроль є спеціально уповноваженим органом виконавчої влади з питань державного експортного контролю.

2. Держекспортконтроль у своїй діяльності керується Конституцією і законами України, а також указами Президента України та постановами Верховної Ради України, прийнятими відповідно до Конституції та законів України, актами Кабінету Міністрів України та цим Положенням.

Держекспортконтроль забезпечує реалізацію державної політики у сфері експортного контролю та подає у встановленому порядку пропозиції щодо її формування, здійснює управління у зазначеній сфері, а також міжгалузеву координацію та регулювання з питань, що належать до його компетенції, узагальнює практику застосування законодавства із зазначених питань, розробляє та подає у встановленому порядку Кабінету Міністрів України пропозиції щодо вдосконалення такого законодавства.

3. Основними завданнями Держекспортконтролю є:

- 1) участь у формуванні та реалізації державної політики у сфері експортного контролю, зокрема щодо забезпечення національної безпеки, виконання міжнародних зобов'язань України стосовно нерозповсюдження зброї масового знищення та засобів її доставки, обмеження передач звичайних видів озброєння, а також зміцнення міжнародного авторитету України;
- 2) здійснення заходів щодо:
 - встановлення державного контролю за провадженням діяльності, пов'язаної з міжнародними передачами товарів військового призначення та подвійного використання, контролю за використанням таких товарів згідно із заявленими цілями, зокрема недопущення їх застосування у терористичних та інших протиправних цілях;
 - обмеження або заборони діяльності, пов'язаної з міжнародними передачами товарів військового призначення та подвійного використання, якщо це суперечить національним інтересам України, її міжнародним зобов'язанням, завданням боротьби з тероризмом, а також у разі, коли є підстави вважати, що зазначені товари належать до зброї масового знищення чи призначені для створення такої зброї або засобів її доставки;

- 3) участь у розробленні проектів законодавчих та інших нормативно-правових актів, що регулюють діяльність у сфері експортного контролю;
- 4) забезпечення в межах своїх повноважень розвитку співробітництва з відповідними органами інших держав і міжнародними організаціями.

4. Держекспортконтроль відповідно до покладених на нього завдань:

- 1) готує пропозиції щодо формування державної політики у сфері експортного контролю та забезпечує її реалізацію;
- 2) бере участь у розробленні проекту Закону про Державний бюджет України на відповідний рік, Державної програми економічного і соціального розвитку України, Програми діяльності Кабінету Міністрів України;
- 3) визначає разом із заінтересованими центральними органами виконавчої влади основні напрями розвитку системи державного експортного контролю та подає їх у встановленому порядку Кабінету Міністрів України;
- 4) забезпечує відповідно до законодавства захист інтересів держави під час здійснення міжнародних передач товарів, що підлягають державному експортному контролю (далі - товари), а також вживає заходів до недопущення їх застосування у терористичних та інших протиправних цілях;
- 5) розробляє і подає Кабінету Міністрів України проекти законодавчих та інших нормативно-правових актів, що регулюють діяльність у сфері експортного контролю, складає разом із заінтересованими центральними органами виконавчої влади, представниками підприємств, наукових установ та організацій, а також їх об'єднань списки товарів і подає їх Кабінету Міністрів України;
- 6) здійснює співробітництво з питань експортного контролю, нерозповсюдження зброї масового знищення і засобів її доставки та обмеження передач звичайних видів озброєння в рамках реалізації державної політики щодо європейської і євроатлантичної інтеграції, а також забезпечує взаємодію у зазначеній сфері з відповідними органами інших держав;
- 7) забезпечує взаємодію з громадськістю, зокрема з громадською радою з питань координації заходів, пов'язаних із забезпеченням проведення консультацій стосовно формування та реалізації державної політики у сфері експортного контролю;
- 8) проводить у встановленому порядку експертизу у сфері експортного контролю;
- 9) видає:
 - суб'єктам здійснення міжнародних передач товарів дозволу (висновки) на здійснення таких передач та у випадках, передбачених законодавством, висновки про можливість проведення переговорів, пов'язаних з укладенням зовнішньоекономічних договорів (контрактів) про міжнародні передачі товарів, а також вирішує питання щодо скасування, тимчасового припинення та продовження строку дії таких дозволів (висновків);
 - відповідно до законодавства після проведення експертизи у сфері експортного контролю міжнародні імпорتنі сертифікати та інші документи, які містять державні гарантії щодо використання у заявлених цілях товарів, вирішує питання щодо відкликання таких гарантії;
- 10) проводить у встановленому порядку:
 - реєстрацію суб'єктів здійснення міжнародних передач товарів;

- державну атестацію систем внутрішньофірмового експортного контролю, створених суб'єктами здійснення міжнародних передач товарів, та видає відповідні свідоцтва;
- 11) проводить у передбачених законом випадках розслідування, пов'язані з порушенням суб'єктами здійснення міжнародних передач товарів вимог законодавства у сфері експортного контролю, та за їх підсумками притягує таких суб'єктів до відповідальності в межах, визначених законодавством;
 - 12) здійснює заходи щодо запобігання порушенням вимог законодавства у сфері експортного контролю, зокрема контролює використання товарів у заявлених цілях, проводить відповідну профілактичну роботу з юридичними особами та громадянами України;
 - 13) контролює додержання вимог законодавства у сфері експортного контролю;
 - 14) бере участь у розробленні механізму запобігання несанкціонованому здійсненню міжнародних передач товарів;
 - 15) готує та подає заінтересованим центральним органам виконавчої влади інформацію про міжнародні передачі товарів;
 - 16) здійснює у встановленому порядку обмін інформацією у сфері експортного контролю з відповідними органами інших держав та міжнародними організаціями;
 - 17) бере участь у створенні, забезпеченні функціонування і вдосконалення автоматизованої системи державного експортного контролю та відповідної бази даних;
 - 18) організовує підготовку і підвищення кваліфікації спеціалістів з експортного контролю, їх стажування у відповідних організаціях та установах іноземних держав;
 - 19) сприяє розвитку співробітництва з іноземними державами у сфері експортного контролю, бере участь у роботі відповідних міжурядових органів і міжнародних організацій;
 - 20) бере участь у забезпеченні здійснення заходів з експортного контролю, передбачених Договором про нерозповсюдження ядерної зброї, Конвенцією про заборону розробки, виробництва, накопичення і застосування хімічної зброї та про її знищення, Конвенцією про заборону розробки, виробництва та накопичення запасів бактеріологічної (біологічної) та токсинної зброї та про її знищення тощо;
 - 21) готує пропозиції щодо надання суб'єктам здійснення міжнародних передач товарів повноважень на право експорту, імпорту товарів військового призначення та товарів, які містять відомості, що становлять державну таємницю, веде облік зазначених суб'єктів, яким надано такі повноваження, видає їм відповідні підтвердні документи, забезпечує контроль за здійсненням наданих повноважень та готує пропозиції щодо скасування таких повноважень;
 - 22) надає юридичним особам повноваження на проведення недержавної експертизи, пов'язаної з визначенням належності найменувань та описів товарів, поданих на експертизу, до відповідних списків товарів;
 - 23) справляє плату за видачу документів про реєстрацію суб'єкта здійснення міжнародних передач товарів, видачу дозволів, висновків і міжнародних імпортних сертифікатів, кошти від якої зараховуються до державного бюджету;
 - 24) сприяє залученню технічної, фінансової та інших видів допомоги від іноземних держав і міжнародних організацій;

- 25) реалізує в межах своїх повноважень державну політику у сфері охорони державної таємниці, здійснює контроль за її збереженням;
- 26) подає відповідним державним органам звіти про міжнародні передачі товарів військового призначення та товарів подвійного використання, а також інформацію про результати своєї діяльності;
- 27) готує відповідно до законодавства пропозиції щодо укладення та денонсації міжнародних договорів, укладає в межах своїх повноважень такі договори міжвідомчого характеру і забезпечує виконання зобов'язань України за міжнародними договорами;
- 28) здійснює інші функції відповідно до покладених на нього завдань.

5. Держекспортконтроль має право:

- 1) залучати спеціалістів центральних і місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій (за погодженням з їх керівниками) до розгляду питань, що належать до його компетенції;
- 2) представляти Кабінет Міністрів України за його дорученням у міжнародних організаціях та під час укладення міжнародних договорів;
- 3) утворювати в разі потреби за погодженням з іншими заінтересованими центральними органами виконавчої влади комісії, ради та експертні групи;
- 4) одержувати в установленому законодавством порядку від центральних і місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій інформацію, документи та інші матеріали, необхідні для виконання покладених на нього завдань;
- 5) користуватися базами даних, що створюються та підтримуються органами виконавчої влади;

- 6) скликати наради з питань, що належать до його компетенції.

6. Держекспортконтроль під час виконання покладених на нього завдань взаємодіє з іншими центральними та місцевими органами виконавчої влади, робочими органами, що утворюються Президентом України, Кабінетом Міністрів та Радою національної безпеки і оборони України, органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами та організаціями незалежно від форми власності, а також з відповідними органами та організаціями іноземних держав, міжнародними організаціями.

7. Держекспортконтроль видає в межах своїх повноважень на основі та на виконання актів законодавства накази, організовує і контролює їх виконання.

Нормативно-правові акти Держекспортконтролю підлягають реєстрації у встановленому законодавством порядку.

Держекспортконтроль видає в разі потреби разом з іншими центральними і місцевими органами виконавчої влади спільні акти.

У передбачених законодавством випадках рішення Держекспортконтролю, прийняті в межах його повноважень, обов'язкові для виконання центральними та місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами та організаціями незалежно від форми власності та громадянами.

8. Держекспортконтроль очолює Голова, якого призначає на посаду та звільняє з посади Кабінет Міністрів України за поданням Прем'єр-міністра України відповідно до пропозиції Віце-прем'єр-міністра України.

Голова має заступників, у тому числі одного першого, яких призначає на посаду та звільняє з посади Кабінет Міністрів України за поданням

Прем'єр-міністра України відповідно до пропозиції Віце-прем'єр-міністра України.

Голова Держекспортконтролю:

- здійснює керівництво Держекспортконтролем і несе персональну відповідальність перед Кабінетом Міністрів України за виконання покладених на нього завдань;
- розподіляє за погодженням з Віце-прем'єр-міністром України обов'язки між своїми заступниками та визначає ступінь їх відповідальності, а також призначає керівників структурних підрозділів;
- призначає на посаду та звільняє з посади працівників центрального апарату, в тому числі за погодженням з Віце-прем'єр-міністром України - керівників самостійних структурних підрозділів.

9. Для погодженого вирішення питань, що належать до компетенції Держекспортконтролю, обговорення найважливіших напрямів його діяльності, розроблення рекомендацій щодо формування та реалізації державної політики у сфері експортного контролю і розгляду проектів нормативно-правових актів та інших питань у Держекспортконтролі утворюється колегія.

Персональний склад колегії затверджує Голова Держекспортконтролю.

Організаційною формою роботи колегії є засідання. Періодичність проведення засідань визначається Головою Держекспортконтролю.

До складу колегії входять Голова Держекспортконтролю (голова колегії), його заступники, керівники структурних підрозділів, інші керівні працівники Держекспортконтролю, а також за згодою представники відповідних комітетів Верховної Ради України, органів державної влади, установ та громадських організацій, а також науковці та інші особи.

Рішення колегії проводяться в життя наказами Держекспортконтролю.

10. Для розгляду наукових рекомендацій, пропозицій щодо розвитку системи державного експортного контролю, обговорення інших важливих питань у Держекспортконтролі можуть утворюватися науково-технічна рада, інші дорадчі та консультативні органи.

Склад таких органів і положення про них затверджує Голова Держекспортконтролю.

11. Граничну чисельність працівників Держекспортконтролю затверджує Кабінет Міністрів України.

Структуру Держекспортконтролю затверджує його Голова за погодженням з Віце-прем'єр-міністром України.

Штатний розпис і кошторис Держекспортконтролю затверджує його Голова за погодженням з Мініном.

Положення про структурні підрозділи Держекспортконтролю затверджує його Голова.

12. Держекспортконтроль є юридичною особою, має самостійний баланс, реєстраційні рахунки в органах Державного казначейства України, печатку із зображенням Державного Герба України і своїм найменуванням.

І знову статистика

Державна служба експортного контролю України опублікувала інформацію про український експорт озброєнь за 2006 р. В цьому номері "Вісника експортного контролю" ми вже звертались до цієї теми, коментуючи дані, які були надані Україною до Реєстру ООН. В інформації для ООН, чомусь було "обрізано" дані щодо типів озброєнь, експортованих за рубіж. Зараз Держекспортконтроль вирішив додати транспарентності до цієї сфери і надав повнішу картину українського "збройового експорту".

ІНФОРМАЦІЯ ПРО ОБСЯГИ МІЖНАРОДНИХ ПЕРЕДАЧ ОЗБРОЄНЬ, ЗДІЙСНЕНИХ УКРАЇНОЮ У 2006 РОЦІ

Держава кінцевого споживача	Кількість	Тип
Бойові танки		
Азербайджан	17	T-72
Демократична Республіка Конго	20	T-55
США	1	T-72
Бойові броньовані машини		
Азербайджан	3	БТР-3У/12.7
Демократична Республіка Конго	20	БМП-1
	3	BTR-80UP-R
Ірак	13	БРДМ-2
	31	БРЕМ-1У
Нігерія	3	БТС-5Б
	10	БТР-3UN
Артилерійські системи великого калібру		
Азербайджан	13	ПМ-38
Бойові літаки		
Азербайджан	12	Л-39
	5	МІГ-29
Білорусія	6	Л-39С
В'єтнам	5	Су-22
Естонія	1	Л-39 (демлітаризований)
Ємен	2	Л-39С
	4	МІГ-21
	6	Су-22
Литва	1	Л-39С

Держава кінцевого споживача	Кількість	Тип
Нова Зеландія	1	Л-39С (демільтаризований)
Південно-Африканська Республіка	1	Л-39С (демільтаризований)
Сполучене Королівство	2	Л-39С (демільтаризований)
США	1	Л-39 (демільтаризований)
	1	Л-39С (демільтаризований)
	1	МіГ-29УБ (демільтаризований)
Чехія	1	Л-39
Шрі-Ланка	4	МіГ-27
Уганда	1	МіГ-21
Бойові вертольоти		
-	-	-
Військові кораблі		
-	-	-
Ракети і ракетні пускові установки		
Алжир	12	Р-40
	20	Р-27
Казахстан	12	Р-27
Китай	590	Р-27

ЕКСПОРТ СТРІЛЕЦЬКОЇ ЗБРОЇ ТА ЛЕГКИХ ОЗБРОЄНЬ, ЗДІЙСНЕНИЙ УКРАЇНОЮ У 2006 РОЦІ

Категорія / підкатегорія стрілецької зброї та легких озброєнь	Держава кінцевого споживача	Кількість
I. Стрілецька зброя:		
револьвери та пістолети	Грузія	900
	Ірак	336
	Сполучене Королівство	740
	Сполучені Штати Америки	13130
	Норвегія	200
	Німеччина	1180
	Республіка Франція	120
	Чехія	1617
	гвинтівки та карабіни	Грузія
Сполучені Штати Америки		107775
Німеччина		3715
Республіка Франція		505
Чехія		2050
Норвегія		660
	Сполучене Королівство	31460

Категорія / підкатегорія стрілецької зброї та легких озброєнь	Держава кінцевого споживача	Кількість	
автомати та пістолети-кулемети	Азербайджан	22000	
	Чад	10000	
	Лівія	100000	
	Грузія	17940	
	Ірак	12	
	Сполучене Королівство	1200	
	Люксембург	200	
	Республіка Франція	450	
	Норвегія	300	
	Чехія	400	
	легкі кулемети	Грузія	129
		Ірак	63
		Сполучене Королівство	312
Франція		42	
Норвегія		151	
Чехія		102	
II. Легкі озброєння:			
важкі кулемети	Ірак	13	
	Сполучені Штати Америки	1	
ручні, підствольні та станкові гранатомети	Грузія	145	
	Ірак	19	
переносні зенітно-ракетні комплекси:			
пускові механізми	Сполучені Штати Америки	92	
ракетні	Сполучені Штати Америки	203	

Запитуйте - відповідаємо

Поясніть суть змін, які вводяться після прийняття Постанови Кабміну № 1028 від 08.08.2007р.

Постанову КМУ від 08.08.2007 № 1028 (щодо внесення змін до постанови КМУ від 08.06.1998 № 838) прийнято з метою встановлення автоматичного продовження терміну дії повноважень суб'єктам здійснення міжнародних передач товарів на право здійснення експорту, імпорту товарів військового призначення та товарів, які містять відомості, що становлять державну таємницю, а також лібералізації умов роботи підприємств-виробників на міжнародному ринку товарів і послуг військового призначення. Зміни до Положення про порядок надання суб'єктам зовнішньоекономічної діяльності повноважень на право здійснення експорту, імпорту товарів військового

призначення та товарів, які містять відомості, що становлять державну таємницю, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 08.06.1998 р. № 838, внесені також з метою приведення його у відповідність з Положення про Міжвідомчу комісію з політики військово-технічного співробітництва та експортного контролю, затвердженого Указом Президента України від 05.03.2007 № 180.

Інформація щодо змісту зазначеної постанови Кабінету Міністрів України розміщена у підрозділі "Чинні" розділу "Нормативні акти" на сайті Державної служби експортного контролю www.dsecu.gov.ua. ■